

Imatges d'Àfrica. Àfrica en la memòria i en el cine etnogràfic d'avui

(Barcelona, Caixaforum, 20 de novembre - 10 de desembre de 2008)

M. Jesús Buxó
(Universitat de Barcelona)

Àfrica ha estat sempre un continent llunyà, fet de memòries, imaginaris exotitzants i realitats creuades pel colonialisme i la pobresa. Un fons inesgotable d'imatges que des de la nostra infància ha estat part de l'aprenentatge de la diferència: les diferències racials i els estils de vida. Reportatges, pel·lícules, monografies etnogràfiques, viatges, són el fons documental que serveix per nodrir els escenaris de la memòria. Memòries d'Àfrica fetes de paisatges vibrants, escenes de mercats, danses rituals, caceres i ritmes musicals que atrapen i cristal·litzen l'imaginari estètic i aventurer, però que alhora no permeten endinsar-se en la diversitat d'estils de vida i els canvis profunds que deriven del turisme, la globalització i la diàspora migrant.

El cicle de conferències i filmacions etnogràfiques va dur com a títol "Imatges d'Àfrica" perquè d'aquest continent paradoxalment llunyà i proper, explorat i desconegut, tots en tenim un fons inesgotable d'imatges de la infantesa, de la història colonial, de la premsa política i dels conflictes, dels reportatges i els viatges. Moltes d'aquestes imatges nodreixen el nostre imaginari i són referència per pensar els paisatges, l'art, les diferències racials i les pràctiques i creences exòtiques.

Àfrica, però, és quelcom més, no solament per la densitat cultural i social dels estils de vida sinó pels canvis profunds derivats de la globalització i la diàspo-

Fotografia: F. Giner Abotí.

ra migrant. Àfrica requereix més d'una lectura i alhora pensar Àfrica en plural ens ajuda a fer un exercici de transvaloració: és a dir, a mirar amb ulls nous la nostra cultura un cop hem posat la mirada en altres, i això afavoreix experimentar i entendre la transculturalitat, especialment ara que el nostre entorn gaudeix d'immigrants i ciutadans procedents d'Àfrica.

El cicle va cercar activar l'experiència transcultural, convidant a endinsar-se, a través de pel·lícules etnogràfiques de filmació i producció recents, a llocs remots d'Àfrica, entre grups com els afars, dogons, pigmeus, bakes, nubes, surmes, entre d'altres. Gràcies a aquests testimonis, va ser possible un apropament al manteniment i/o els canvis en les formes rituals i les creences, en les narratives orals, en les maneres d'aprendre a viure, així com en les propostes turístiques i les produccions artesanes.

La mirada sobre Àfrica hauria estat,

certament, insuficient si alhora no hagués anat acompanyada de l'anvers de les presentacions fílmiques; en aquest sentit, les filmacions foren precedides pel contrast de la nostra mirada, és a dir, per conferenciantes, metges, antropòlegs, polítics i viatgers que, en el conjunt del cicle, proposaren, fonamentalment, fórmules per afavorir la convivència intercultural, especialment amb els nousvinguts a Catalunya i Espanya i també amb els que ja constitueixen una generació nascuda en el nostre país. En definitiva, el cicle tingué com a finalitat apropar visualment la vida quotidiana, els rituals i la creativitat d'aquests pobles africans, cercant estimular el contrast d'impressions i la comprensió del fet intercultural entre els ciutadans de Catalunya; avui, més que mai, cal cercar camins culturals per a la sensibilització i la transvaloració i aprendre a tornar a veure Àfrica amb uns altres ulls que ens permetin obrir-nos millor a la interculturalitat.